Valiokunnan mietintö TaVM 27/2026 vp─ K 5/2026 vp

Talousvaliokunta

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran kertomus vuodelta 2025

JOHDANTO

Vireilletulo

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran kertomus vuodelta 2025 (K 5/2026 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- hallintoneuvoston puheenjohtaja Mika Lintilä, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- yliasiamies Atte Jääskeläinen, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- johdon assistentti Eeva Pellonperä, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Sitran rooli ja sen kehittäminen vuonna 2024 hyväksytyn strategian mukaisesti

Sitran lakisääteisenä tehtävänä on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden kestävää kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä. Sitra määrittelee itsensä koko Suomen tulevaisuustaloksi, joka palvelee yhteiskuntaa ja yhteiskunnallista päätöksentekoa ennakoimalla tulevaisuuden kehityskulkuja, tukemalla tulevaisuustiedon käyttöä sekä vahvistamalla muutos- ja uudistumiskykyä. Se kehittää Suomea uudistavia ratkaisuja yhdessä julkisen sektorin toimijoiden, yritysten, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa sekä rahoittaa innovaatioita, selvityksiä ja kokeiluja. Lisäksi se tukee hankkeiden läpivientiin ja kehittämiseen tarvittavien verkostojen rakentamista.

Sitra uudisti toimintansa painopistettä vuonna 2024, ja vuosi 2025 oli ensimmäinen nykyistä strategiaa toteuttava kokonainen toimintavuosi. Strategian mukaisesti toiminnan tavoitteena on entistä selkeämmin Suomen kestävän talouskasvun vauhdittaminen. Sitran rahoituskapasiteettia on vahvistettu, ja rahoitusta suunnataan erityisesti Suomen kasvua ja kilpailukykyä edistäviin ulkopuolisten tahojen toteuttamiin hankkeisiin. Samalla organisaatiota on merkittävästi supistettu karsimalla keskijohtoa ja tukitoimintoja. Valiokunta pitää kehitystä monelta osin oikeansuuntaisena. On myös tärkeää huolehtia siitä, että Sitran toiminta tukee jatkossakin johdonmukaisesti niitä tavoitteita, joita sille on lainsäädännössä ja sen strategiassa asetettu.

Panostukset tekoälyn ja datan hyödyntämiseen

Vuonna 2025 Sitra päätti 50 miljoonan euron erityisrahoituksesta tekoälyyn ja dataan perustuviin ratkaisuihin, joiden avulla voidaan uudistaa julkisen sektorin toimintamalleja ja tuottaa laadukkaampia julkisia palveluja. Julkisen sektorin toimintamalleja uudistamalla pyritään helpottamaan myös yritysten mahdollisuuksia kehittää tuottavuuttaan ja kilpailukykyään parantavia tekoäly- ja datapohjaisia ratkaisuja. Sitra on myös kehittänyt uudenlaisen menetelmän yhteiskunnan johtajien ja asiantuntijoiden tueksi vahvistamaan julkisen sektorin ennakointi- ja innovaatiokykyä. Tämä Kuutio-tekoälyalusta kokoaa yhteen eri toimijoiden tiedot ja asiantuntemuksen ja muodostaa niiden pohjalta skenaarioita, vaikutuskarttoja sekä ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Sitran toiminnan tavoitteena on, että julkisen sektorin tuottavuutta kehittämällä saavutetaan 500 miljoonan euron suorat tuottavuushyödyt vuoteen 2030 mennessä ja jopa viiden miljardin euron välilliset hyödyt vuoteen 2035 mennessä. Valiokunta pitää Sitran panostuksia tekoälyyn merkittävänä mahdollisuutena kestävän talouskasvun ja kilpailukyvyn vauhdittamiseksi etenkin, jos hankkeet etenevät pilotoinnista rakenteellisiin ja tuottavuutta parantaviin uudistuksiin yhteiskunnan keskeisillä sektoreilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistusten edistymistä seurataan ja että ne toteutetaan kansalaisia osallistavalla tavalla niin, että luottamus julkisen sektorin toimintatapoihin säilyy jatkossakin korkealla tasolla.

Rahoituksen kohdentaminen yhteiskuntaa uudistaviin hankkeisiin

Sitra myönsi hankehakujensa kautta rahoitusta eri hankkeille yhteensä kahdeksan miljoonaa euroa vuonna 2025. Julkisen sektorin ja sote-palvelujen tuottavuutta parantavien hankkeiden ohella rahoitusta myönnettiin muun muassa hankkeisiin alueellisen TKI-yhteistyön kehittämiseksi ja luonnon terveysvaikutusten hyödyntämiseksi kansantautien torjunnassa. Seuraavina vuosina rahoitusta Sitran ulkopuoliseen työhön lisätään edelleen tuntuvasti niin, että se on vuosina 2027 ja 2028 noin 25 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi Sitra kohdistaa seuraavina viitenä vuotena 150 miljoonaa euroa kotimaisten pääomasijoitusrahastojen kautta suomalaisten kasvu- ja pk-yritysten kasvun vauhdittamiseen. Toimenpiteen tarkoituksena on helpottaa yritysten riskipääoman saatavuutta.

Talousvaliokunta pitää perusteltuna valittua rahoitusstrategiaa, jonka mukaan rahoitusta suunnataan enenevässä määrin Sitran ulkopuoliseen työhön muun muassa talouskasvun, kilpailukyvyn ja kestävyyden vauhdittamiseksi. Samalla on välttämätöntä huolehtia siitä, että myönnetyn rahoituksen avulla toteutettujen hankkeiden tosiasiallista vaikuttavuutta ja hyödynnettävyyttä seurataan systemaattisesti. Näin voidaan varmistaa, että mahdollisimman suuri osuus rahoituksesta kanavoituu julkisen sektorin ja yritysten tuottavuutta tehokkaasti parantaviin hankkeisiin.

Sitra kansainvälisenä toimijana ja toiminnan vaikuttavuuden arviointi

Valiokunnan kuulemisessa tuotiin esiin, että Sitran toiminnan vaikuttavuuden arviointi on vaikeaa muun muassa sen vuoksi, että sille ei löydy selkeitä verrokkeja, ja toiminnan tulokset näkyvät usein välillisesti tai vasta pitkän ajan kuluttua. Sitran toiminnan vaikuttavuuden arviointi

perustuukin lähinnä sen tunnettuutta ja mainetta mittaaviin kyselytutkimuksiin. Näiden kyselytutkimusten mukaan Sitran maine on viime aikoina kehittynyt suotuisasti. Toimintakertomuksessa todetaan, että myös sen mediajulkisuus on kasvanut huomattavasti, verkkosivuilla on vuoden 2026 loppuun mennessä yli miljoona kävijää, ja tähän mennessä Sitran julkaisuja on tänä vuonna haettu verkkosivuilta yli 200 000 kertaa. Lisäksi se tuo päättäjiä ja asiantuntijoita yhteen noin kahdessasadassa tapahtumassa vuosittain.

Talousvaliokunnan näkemyksen mukaan itsenäisenä tulevaisuustalona toimivan Sitran toiminnan merkityksellisyyden kannalta keskeistä on, että se onnistuu kohdistamaan toimintaansa olennaisimpiin yhteiskunnallisiin haasteisiin ja välittämään konkreettisia ja vaikuttavia tuloksia yhteiskunnan käyttöön. Valiokunta toteaa, että Sitran toiminnan vaikuttavuuden arviointia tulisi edelleen kehittää ja konkretisoida, ja katsoo, että Sitran toimintakertomukseen tulisi sisällyttää vuosittain ulkopuolisen tahon arvio toiminnan tavoitteiden toteutumisesta ja vaikuttavuudesta. Lisäksi toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin tulisi perustua entistä selkeämmin niiden tahojen näkemyksiin, joille toiminta on suunnattu ja jotka käytännössä hyödyntävät Sitran työtä.

Monet Sitran tehtäviin liittyvät haasteet edellyttävät kansainvälisiä ratkaisuja, ja se panostaakin vahvasti kansainväliseen toimintaan, erilaisiin kumppanuuksiin sekä kattavien verkostojen rakentamiseen ja ylläpitämiseen. Sitra edistää muun muassa hankkeita, joiden tavoitteena on mahdollistaa sosiaali- ja terveysdatan hyödyntäminen Euroopassa myös jäsenmaiden rajojen yli. Se on mukana myös datan, tekoälyn ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksia vahvistavien kansainvälisten demokratiainnovaatioiden kehittämisessä. Lisäksi Sitra korostaa pitkäjänteistä työtään parhaiden kiertotalouden ratkaisujen kehittäjänä ja skaalaajana sekä Suomessa että kansainvälisesti, ja sillä on myös keskeinen rooli EU:n kiertotalouden osaamiskeskuksen toiminnan järjestämisessä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että huolimatta Sitran vahvoista panostuksista kiertotalouteen, kiertotalouden ratkaisujen käyttöönotto ja kiertotalousasteen kehittyminen on ollut Suomessa varsin hidasta.

Talousvaliokunta viittaa aiempaan mietintöönsä TaVM 14/2025 vp ja toteaa, että Sitran kansainväliseen toimintaan liittyy paljon potentiaalia, mutta se näyttäytyy ulospäin osin jäsentymättömänä. Valiokunnan näkemyksen mukaan Sitran kansainvälisen työn vaikuttavuutta tulisi pyrkiä mittaamaan aktiivisemmin esimerkiksi seuraamalla tarkemmin, kuinka usein muut kansainväliset toimijat tosiasiallisesti hyödyntävät Sitran työn tuloksia ja niiden pohjalta kehitettyjä ratkaisuja.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 5/2026 vp johdosta.

Valiokunnan mietintö TaVM 27/2026 vp

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 8.10.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Pertti Hemmilä kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen